

Başvuru Numarası : 2020/21790

Karar Tarihi : 10/7/2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN TAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/21790)

Karar Tarihi: 10/7/2024

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SERERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Raportör: Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucular : 1. Hasan TAŞ (T.C. Kimlik No: 44353712166)

2. Yılmaz KOÇAK (T.C. Kimlik No: 11468874706)

3. Enerji, Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası

Başvurucular Vekili: Av. Candan DUMRUL KADIYORANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlilerinin üyesi oldukları sendikanın aldığı karara istinaden katıldıkları protesto eyleminden dolayı disiplin cezası ile cezalandırılmaları nedeniyle sendika haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde mühendis olarak görev yapmaktadır. Başvurucular ayrıca Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonuna (KESK) bağlı Enerji, Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası (ESM) üyesidir.

3. Türkiye, 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsünün savuşturulmasının ardından ise ülke genelinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. OHAL süresince yirmi dört tane (667-690 sayılı) Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılmıştır. Bu KHK'lar ile genel ve soyut normlar ihdas edilerek alınan tedbirlerin yanı sıra kişiler hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler de yapılmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin geniş arka plan bilgisi için bkz. *Aydın Yavuz ve diğ.leri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

4. Somut olay ise terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu Millî Güvenlik Kurulunca karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerine yönelik kamu görevinden çıkarma tedbirini de içeren, 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname etrafında şekillenmiştir. Söz konusu KHK kapsamında Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğünde (YEGM) görev yapan bazı sendika üyelerinin de kamu görevinden çıkarılması üzerine Kurum yemekhanesinde uygulamayı protesto eden konuşmalar yapılması ve anılan kişilerin uğurlanması amacıyla bir sendika kararı alınmıştır.

5. Başvurucular, söz konusu karara istinaden YEGM yemekhanesinde öğle arasında (personelin yemek yediği esnada) yapılan toplantıya katılmıştır. Yaklaşık on kişinin katıldığı

Başvuru Numarası : 2020/21790

Karar Tarihi : 10/7/2024

eylemde Sendika Başkanı M.Ş. ve görevlerine son verilen M.E.A. ile Ö.F.K. açıklamalarda bulunmuştur. Bunun yanında katılımcılardan bir kısmının çeşitli sloganlar attığı, bazılarının ise "Geri Döneceğiz" yazılı kâğıt dövizler taşıdığı kamera kayıtlarına ve ilgili tutanaklara yansımıştır.

6. Başvurucular hakkında anılan eyleme katıldıkları gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucu Hasan Taş ifadesinde; işten çıkarılan üç arkadaşının veda konuşmasını dinlemek amacıyla YEGM yemekhanesine gittiğini, ziyaretçi kartıyla Kuruma girdiğini, konuşmaları görüntülediğini, grubun olaysız bir şekilde dağıldığını belirtmiştir. Başvurucu Yılmaz Koçak ise arkadaşlarının kötü gününde yanlarında olmak üzere YEGM'ye gittiğini, etkinliğin güvenlik görevlilerinin nezaretinde gerçekleştirildiğini, slogan atılmadığını ve pankart açılmadığını beyan etmiştir.

7. Soruşturma neticesinde başvurucuların bir kamu kurumunda izinsiz olarak gerçekleştirilen protesto gösterisine katıldıkları ve gösteriyi gerçekleştiren grupla beraber hareket ettikleri, Hasan Taş'ın olayı video kaydına alarak, Yılmaz Koçak'ın ise aynı gösteride döviz kaldırarak gösteriye katkı sağladıkları değerlendirilmiştir. Nihayetinde başvurucuların 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi olan "*hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak*" uyarınca kınama cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

8. Başvurucular, disiplin cezalarının iptali istemiyle idare mahkemelerine başvurmuştur. Yargılama neticesinde mahkemelerce eylemlerin sendika hakkı kapsamında kaldığı ve suç teşkil etmediği değerlendirilerek dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmiştir. Davalı idare, iptal kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge idare mahkemeleri, başvurucuların başka bir kurumun yemekhanesinde diğer insanların ve kurumun huzurunu bozacak şekilde davranışlarda bulunduğunu, sendika kararının KHK ile görevlerine son verilen sendika üyelerine destek amacıyla alındığını, bu nedenle sendikal faaliyet niteliğinde olmadığını belirtmiştir. Nihayetinde bölge idare mahkemeleri, eylemlerin başvurucuların görev ve meslekleri ile herhangi bir şekilde ilişkisi olmadığı ve protesto gösterisinin sendikaların çekirdek faaliyet alanlarına dâhil olmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararlarının kaldırılmasına ve davaların reddine kesin olarak karar vermiştir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

9. 2020/26102 numaralı başvurunun 2020/21790 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerçek Kişi Başvurucular Yönünden

10. Başvurucular, sendika kararı üzerine katıldıkları protesto gösterisi nedeniyle disiplin cezası aldıklarını belirterek anılan müdahalelerin sendika hakkını, adil yargılanma hakkını, ifade özgürlüğünü ve özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı görüşünde; somut olayda başvurucuların sendika hakkının, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, adil yargılanma hakkının, ifade özgürlüğünün ve özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, önceki kararlarında kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (*Ahmet Parmaksız* [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50,62; *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26,36). Anılan kararlarda sendika üyelerinin çalışma koşulları, yükümlülükleri, iş güvenlikleri ve sağlık koşulları gibi konuların sendikaların çekirdek faaliyet alanlarından olduğu vurgulanmıştır. Buna göre somut olaya konu protesto gösterisinin (bkz. § 4) ihraç edilen sendika üyesi kamu görevlilerine destek verme amacıyla yapıldığı yani çekirdek alana ilişkin olduğu anlaşıldığından gösteriye katılan başvuruçulara yapılan müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (çekirdek alan üzerinden yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. *Nigar Hürel ve diğerleri*, B. No: 2017/16800, 22/11/2022, §§ 13,15).

12. Öte yandan söz konusu belirlemenin eylemin amaç yönüyle sınırlı olarak - çekirdek hak, baskı grubu ayrımı- incelenmesinin bir sonucu olduğu ve kamu görevlilerinin sendikalarla kurdukları üyelik veya yöneticilik gibi bağların meseleleri otomatik olarak sendika hakkı ile ilişkilendirmeyeceği gibi bu kimselere tabi oldukları statü hukukunun getirdiği sorumluluk ve sınırlamaların dışında *bağımsız, alternatif veya ikame bir kimlik* kazandırmayacağı da hatırlanmalıdır. Başka bir deyişle meselenin sendikal hak bağlamında incelenmesinin kişilerin eylemlerini otomatik olarak meşrulaştırmayacağı açıktır (*İdris Gürkan*, B. No: 2018/24432, 7/6/2023, §§ 17-24).

13. Ancak uygulamada yargı mercileri, sendika kaynaklı eylemleri salt sendika hakkı kapsamında kalıp kalmadığı yönünden sınırlı olarak incelemekte, eylemler sendika hakkı kapsamında değilse davaları reddetmektedir. Oysa yapılması gereken, bir fiil sendika hakkı kapsamında görülüyorsa hangi temel hakkın kullanımı niteliğinde olduğunun tespit edilerek ilgili menfaatler arasında bir dengeleme yapılmasıdır. Eğer sendikal bir eylem ise bu durumda da sendika hakkı ile kamu hizmetinin gereği gibi (sürekli ve düzenli) yürütülmesi için başvuruçulara statü hukuku çerçevesinde yüklenen ödevler arasında bir dengeleme yapılması gerekir. Zira yukarıda da zikredildiği gibi meselenin sendikal hak bağlamında incelenmesi kişilerin eylemlerini otomatik olarak meşrulaştırmamaktadır (sendika kararından kaynaklanmasına rağmen ifade özgürlüğünden incelenen kararlar için bkz. *Elif Özkan*, B. No: 2018/7757, 8/6/2021, §§ 18-21; *Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 36); toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkından incelenen kararlar için bkz. *Güven Çelik ve Kadri Dursun*, B. No: 2018/5060, 8/6/2023, § 10; *Kamuran Kılınç*, B. No: 2018/5549, 18/10/2023, § 9).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Sendika hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının B bendinin (d) alt bendinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Müdahalenin devlet memurunun itibar ve güveninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* meşru amacını taşıdığı değerlendirilmiştir.

16. Sendika hakkına yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Tayfun Cengiz*, B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 55; *Abidin Aydın Tüfekçi*, B. No: 2013/1315, 15/4/2015, § 52; *Hikmet Aslan*, B. No: 2014/11036, 16/6/2016, §

50). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

17. Somut olayda başvuru, üyesi oldukları sendikanın çağrısı üzerine bir kamu kurumunda izinsiz olarak düzenlenen protesto gösterisine katılmış; başvuru, birini eylemi videoya almış, diğeri ise döviz taşımıştır. İdare, anılan eylemlerin hizmet dışında devlet memuruna duyulan güven ve itibarı sarstığını değerlendirerek başvuru, disiplin cezası ile cezalandırmıştır (bkz. §§ 5-7). Yargılama sürecinde ilk derece mahkemelerince eylemlerin sendika hakkı kapsamında kaldığı gerekçesiyle verilen disiplin cezalarının iptaline ilişkin kararlar, istinaf kanun yolunda eylemlerin sendika hakkı kapsamında kalmadığı ve kurumun huzurunu bozduğu gerekçesiyle kaldırılarak davalar reddedilmiştir (bkz. § 8).

18. Açığıdır ki bölge idare mahkemeleri, başvuru, eylemleriyle tabi oldukları statü hukukuna aykırı hareket ettiği sonucuna varmıştır. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar ve diğerk kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemi nedeniyle memurların ve diğerk kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve yükümlülüklerinin kanun ile düzenleneceği ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğerk kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir (*Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 49; *Sinan Akbulut*, B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 30). 657 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre ise devlet memurları, resmî sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadır. Nitekim aynı Kanun'un 125. maddesinde hizmet dışında itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verileceği ifade edilmiştir.

19. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek anayasa koyucu gerekse yasa koyucu, kamu görevlisinden hizmet içinde olduğu gibi hizmet dışında da resmî sıfatın gerektirdiği güven ve itibara uygun davranışlar sergilenmesini bekleyerek idareye duyulan güveni korumayı amaçlamaktadır. Bu anlamda kamu hizmetlerinin statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırı davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (sadakat ve tarafsızlık yükümlülüğüne ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. *Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40).

20. Hiç şüphesiz Anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğerk kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Cem Özyayın*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlüklerine yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemez.

21. Kamu görevlileri tabi oldukları vdevlet memurluğu statülerinin kanun ve diğerk alt mevzuata dayanan gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile

karşılaşacaktır. Disiplin uygulamaları devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; disiplin uygulamalarının hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, § 53). Öte yandan münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü düşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (*Mehmet Alanç ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

22. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Somut olayda başvuruçuların kamu görevlisinin itibarı ile bağdaşmayacak ve güven duygusunu sarsacak nitelikte hareket ettiklerinin kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinden en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir (diğerleri arasından bkz. *Sinan Akbulut*, §§ 30-34; *Jülide Hansu*, B. No: 2018/21380, 3/11/2022, §§ 29-33; *Serdar Topal*, B. No: 2018/23179, 16/11/2022, §§ 26-30):

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönleri sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (*Hasan Güngör*, B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; *Ömer Yalçın*, B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27; *Zeki Çınar*, B. No: 2016/3585, 12/6/2019, §§ 34, 35).

ii. Sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırılık teşkil ettiği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran açıklamalarının kamu görevlisine duyulan güven ve itibarı sarstığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla eylemlerin değerlendirmesinde hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsmaya elverişli olduğu ortaya konulmalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Sinan Akbulut*, § 34).

iii. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisi düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı ünvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. *Adem Talas* [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iv. Yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediği, cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğu veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğu ortaya konulmalıdır (disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetlerini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. *Yasin Agin ve diğerleri* [GK], B. No:

2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; *Levent Tunçel*, B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44; disiplin hukukunun amaçları için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 53).

v. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesi, bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmelidir (*Hikmet Aslan*, § 55; *Hasan Güngör*, § 48; öğretmenler yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. *Elif Güneysu*, § 54; *Cem Özaydın*, §§ 42, 43; hekimler yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. *Levent Tunçel*, § 43).

vi. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmez (*Mehmet Alanç ve diğerleri*, § 45; *Şah İsmail Harmancı*, § 37; *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 45).

vii. Değerlendirmeler oldukça açık, spesifik ve tekil olarak yapılmalıdır (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

23. Söz konusu müdahalelerin kamu görevlisinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yöneldiği hâllerde ise anılan merciler birtakım ön değerlendirmelerde de bulunmalıdır. Zira somut olayda olduğu gibi sendikaların çağrısı üzerine veya başka şekilde düzenlenmiş protesto eylemlerinin *sırf katılımcısı* olan kamu görevlilerinin doğrudan devlet memuruna duyulan güven ve itibarı sarstıkları kabul edilemez. Aksi durum ise bu tür faaliyetlere katılan kamu görevlilerinin otomatik olarak disiplin cezaları ile cezalandırılmalarına, başta ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı olmak üzere temel hak ve özgürlüklerinin ciddi şekilde zarar görmesine neden olur.

24.

Buna göre ilgili toplantının konusu, amacı, kapsamı ve seyri *açık bir şekilde* ortaya konulmalı ve toplantıya konu edilen fikirlerin *barışçıl* (silahsız ve saldırısız) bir şekilde ifade edilip edilmediği incelenmelidir. Eğer toplantı şiddet içeriyorsa, bu toplantıda şiddete çağrıda bulunuluyorsa ya da kamu düzenini daha fazla tolerans gösterilmesini olanaksız kılacak derecede bozmuşsa bu toplantının barışçıl kabul edilmesi ve anayasal korumadan yararlanması mümkün değildir. Bununla birlikte her durumda siyasal ve toplumsal olaylarla ilgili olarak kamu görevlisinin bilgi edinme merakı ve duyarlılığını gösterme talebi de gözetilerek katılımcının toplantıdaki rolüne -dinleyici, konuşmacı, slogan atan gibi- ilişkin dikkatli bir ayırmda bulunulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş*, B. No: 2015/10676, 26/12/2018, §§ 31-56; *Şah İsmail Harmancı*, §§ 33-51; bilgi edinmeye ilişkin değerlendirmeler için bkz. *Hasan Güngör*, §§ 51,53; *Hasan Güngör (2)*, B. No: 2015/1554, 25/12/2018, § 51; *Zeki Çınar*, § 45).

25. Somut olayda başvuru, sendika kararına istinaden bir kamu kurumu yemekhanesinde düzenlenen ve kamu görevine son verilen sendika üyelerine destek mahiyetinde olan protesto gösterisine katılmıştır. Kurum personelinin öğle yemeği servisinde -mesai saati dışında- ve güvenlik görevlileri nezaretinde gerçekleştirilen eylem olaysız şekilde sona ermiştir. Bu itibarla somut olayda idarenin kamu hizmetinin gereği gibi yürütülebilmesi için gerekli tedbirleri alacak zamanı olduğu kabul edilmelidir. Bunun yanında gösteri esnasında yemek servisinin de devam ettiği gözetildiğinde gösterinin idarenin işleyişine bir

Başvuru Numarası : 2020/21790

Karar Tarihi : 10/7/2024

tehdit olarak algılanmadığı anlaşılmıştır. Son olarak gösterinin bahse konu işleyişi ve sunulan kamu hizmetini etkilediğine ilişkin olarak dosya kapsamında herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

26. Öte yandan idare, protesto gösterisine katılmanın dışında başvurucuların eylemlerine ilişkin bir ayırmda da bulunmuş; başvurucu Hasan Taş'ın gösteriyi cep telefonuyla görüntülemesinin, Yılmaz Koçak'ın ise " *Geri Döneceğiz*" yazılı döviz taşımasının gösteriye katkı sağladığını belirtmiştir. Ancak idare, anılan eylemlerin ne şekilde kamu görevlisine duyulan güven ve itibar duygusunu sarstığına veya kamu hizmetini nasıl etkilediğine dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Dolayısıyla şu hâlde söz konusu eylemlerin başvurucuların tabi oldukları kamu görevlisi statüsüne aykırılık teşkil ettiği ve idarece bu durumun aksinin ortaya konulabildiğini kabul etmek mümkün değildir.

27. Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında başvurucuları cezalandıran idarenin ve müdahalenin hukuka uygunluğunu denetleyen bölge idare mahkemelerinin gerekçeleri dikkatli şekilde ele alınmıştır. Buna göre hem idarenin hem de bölge idare mahkemesinin - başvuruya konu eylemlerin yürütülen resmî görevin itibarı ile bağdaşmayacak ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğunu belirtmek dışında- Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin temel hak ve özgürlüklerine yapılan böyle bir müdahalede uygulanmasını öngördüğü, yukarıda sıralanan değerlendirmelerden hiçbirini yapmadığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 21-23).

28. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında sendika hakkına gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 51. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. Sendika hakkına yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından *Tayfun Cengiz*, §§ 54, 55; *Abidin Aydın Tüfekçi*, § 52; *Hikmet Aslan*, § 54).

29. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idarenin ve bölge idare mahkemelerinin başvurucuların disiplin cezası ile cezalandırılmalarının *zorunlu toplumsal bir ihtiyacı* karşıladığını *ilgili* ve *yeterli* bir gerekçe ile ortaya koyamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkını ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

31. Başvuru, münhasıran gerçek kişi başvurucuların aldığı disiplin cezalarına ilişkindir. Başvurucu tüzel kişi, başvuru formunda temel hak ve özgürlüklere ilişkin olarak herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Bu anlamda tüzel kişi başvurucunun ihlale konu edilen işlem nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Bu nedenle başvurunun tüzel kişi başvurucu yönünden *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (*Onur Doğanay*, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § § 39-47).

III. GİDERİM

Başvuru Numarası : 2020/21790

Karar Tarihi : 10/7/2024

32. Başvurucular ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve ayrı ayrı 50.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği mahkemece yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerçek kişi başvurucular yönünden sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Tüzel kişi başvuru yönünden başvurunun *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine iletmek üzere (E.2019/1730, K.2020/321 ve E.2019/2071, K.2020/361) Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2018/1783, K.2019/333) ve Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2018/1885, K.2019/725) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 893,80 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.693,80 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Üye
Basri BAĞCI Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Başvuru Numarası : 2020/21790
Karar Tarihi : 10/7/2024

Kenan YAŞAR Üye Ömer ÇINAR Üye